

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.9.1.2025.2

Pan
dr Igor Bykowski
Wielkopolski Kurator Oświaty
Kuratorium Oświaty w Poznaniu
ul. Tadeusza Kościuszki 93
61-716 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/020 Realizacja prawa do nauki dla dzieci ukraińskich w polskich szkołach

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Kuratorium Oświaty w Poznaniu ¹ ul. Tadeusza Kościuszki 93, 61-716 Poznań
Kierownik jednostki kontrolowanej	Igor Bykowski, Wielkopolski Kurator Oświaty od 6 marca 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: - Robert Gawęł, Wielkopolski Kurator Oświaty, od 22 września 2020 r. do 29 grudnia 2023 r., - Zbigniew Talaga, Wicekurator, od 30 grudnia 2023 r. do 9 stycznia 2024 r. ² - Wiesław Banaś, p.o. Wielkopolskiego Kuratora Oświaty od 10 stycznia 2024 r. do 5 marca 2024 r. ³
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Nadzór pedagogiczny kuratora oświaty nad realizacją przez dzieci uchodźców z Ukrainy prawa do nauki. 2. Wspomaganie szkół w zapewnieniu dzieciom z terytorium Ukrainy prawa do nauki.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych tj. do 18 czerwca 2025 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	Piotr Iwański, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/51/2025 z 31 marca 2025 r. Magdalena Bartkowiak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/67/2025 z 29 kwietnia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej: Kuratorium.

² Wykonywał zadania przypisane Kuratorowi w celu zapewnienia ciągłości funkcjonowania Kuratorium.

³ Dalej, w stosunku do wszystkich ww. osób pełniących tę funkcję w poszczególnych okresach: Kurator.

⁴ j.t. Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Kurator prawidłowo sprawował nadzór nad zapewnieniem przez szkoły dzieciom uchodźcom⁶ z Ukrainy prawa do nauki oraz rzetelnie wspomagał szkoły w tym zakresie.

Kurator prawidłowo realizował kierunki polityki oświatowej państwa w obszarze wspomaganie nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym. W ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego rzetelnie realizował liczne zadania mające zapewnić uczniom uchodźcom z Ukrainy możliwość realizacji obowiązku szkolnego w szkołach z terenu województwa, w tym: powołał zespół wizytatorów wspierających uczniów uchodźców z Ukrainy, ich rodziców i opiekunów oraz pracujących z nimi dyrektorów szkół i nauczycieli; na stronie internetowej Kuratorium publikował wytyczne, informacje i komunikaty dotyczące edukacji i kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy, których część była dostępna również w języku ukraińskim; organizował narady i konferencje, na których omówiono istotne dla edukacji uczniów uchodźców zagadnienia; w uzasadnionych przypadkach wyrażał zgodę na zatrudnienie w szkołach nauczycieli pochodzących z Ukrainy i udostępniał oferty pracy dla nauczycieli pracujących z dziećmi uchodźcami z Ukrainy.

Kurator rzetelnie wywiązał się z obowiązku prowadzenia planowych i doraźnych kontroli, którymi objął zagadnienia dotyczące edukacji dzieci uchodźców z Ukrainy oraz rzetelnie reagował na wnioski, skargi i zgłoszenia od rodziców tych uczniów, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.

Kurator nie gromadził natomiast i nie analizował danych o liczbie uczniów uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie w ukraińskim systemie oświaty i zmianach zachodzących w tym zakresie. Odpowiednia wiedza w przedmiotowym zakresie i analiza danych mogłaby zostać wykorzystana w celu zapewnienia skutecznego przygotowania szkół z terenu województwa do zapewnienia uczniom prawa do nauki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Nadzór pedagogiczny Kuratora Oświaty nad realizacją przez dzieci uchodźców z Ukrainy prawa do nauki

Opis stanu faktycznego

1. W Kuratorium w okresie objętym kontrolą funkcjonowały następujące komórki organizacyjne: Wydział Nadzoru Pedagogicznego, Wydział Rozwoju Edukacji⁸, Wydział Wspierania Edukacji⁹, Wydział do Spraw Nauczycieli i Sieci Szkół, Zespół Radców Prawnych, Wydział Administracyjno-Finansowy¹⁰, Wydział

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Za uczniów uchodźców z Ukrainy uznano uczniów, którzy spełniają warunki określone w art. 2 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 337) lub przebywający na terytorium Polski na podstawie innych ustaw i przybyli do Polski po 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi na terenie Ukrainy. Dalej: uczniowie-uchodźcy z Ukrainy lub dzieci uchodźców z Ukrainy.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Do 30 kwietnia 2024 r.

⁹ Od 1 maja 2024 r.

¹⁰ Do 30 kwietnia 2024 r.

Organizacyjno-Administracyjny¹¹, Zespół do Spraw inicjatyw obywatelskich i skarg, Zespół do spraw finansowo-księgowych, Zespół do spraw archiwum zakładowego oraz samodzielne stanowiska pracy. Kuratorium posiadało cztery delegatury: w Kaliszu, Koninie, Lesznie oraz Pile.

(akta kontroli str. 18-112, 557)

Do zadań komórek organizacyjnych, których pracownicy powinni posiadać kwalifikacje pedagogiczne należało w szczególności:

- Wydział Nadzoru Pedagogicznego: opracowywanie planu nadzoru pedagogicznego Kuratora i monitorowanie jego realizacji, przygotowywanie sprawozdań, analiz i wniosków dotyczących nadzoru pedagogicznego i innych zadań Kuratorium oraz upowszechnianie informacji w tym zakresie, realizowanie zadań w zakresie nadzoru pedagogicznego w trybie działań planowych lub doraźnych w formie kontroli oraz wspomagania przedszkoli, szkół i placówek poprzez przygotowywanie analiz wyników sprawowanego nadzoru oraz wniosków, organizowanie narad dla dyrektorów, przekazywanie informacji o istotnych zagadnieniach dotyczących systemu oświaty i zmianach w przepisach prawa oraz udzielanie pomocy przedszkolom, szkołom i placówkom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Ponadto do zadań Wydziału należało rozpatrywanie spraw uczniów dotyczących kształcenia, wychowania i opieki, występowanie do dyrektorów o przekazanie informacji i danych dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej statutowej, współdziałanie z organami prowadzącymi w celu tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi szkół lub placówek, współdziałanie z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Poznaniu w zakresie egzaminów zewnętrznych, wspomaganie w zakresie organizowania egzaminów w szkołach, prowadzenie spraw dotyczących dokonywania ocen pracy dyrektorów, powierzania stanowiska dyrektora, eksperymentów pedagogicznych oraz przyjmowania do szkół dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy oraz cudzoziemców pobierających wcześniej naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw. Według stanu na 31 marca 2025 r. w wydziale zatrudnionych było 33 pracowników, w tym 31 na stanowiskach wymagających posiadania kwalifikacji pedagogicznych¹².

(akta kontroli str. 18-112, 557)

- Wydział Wspierania Edukacji¹³: inspirowanie i intensyfikowanie w szkołach procesów służących poprawie oraz doskonaleniu ich pracy, ukierunkowanych na rozwój uczniów, współdziałanie z organami jednostek samorządu terytorialnego¹⁴ w tworzeniu i realizowaniu regionalnej i lokalnej polityki oświatowej w zgodzie z polityką oświatową państwa, współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym przeciwdziałanie

¹¹ Od 1 maja 2024 r.

¹² Według stanu na 31 grudnia odpowiednio: w 2024 r. – 32 i 30, w 2023 r. – 35 i 33, w 2022 r. – 34 i 32.

¹³ Do 31 maja 2024 r. Wydział Rozwoju Edukacji.

¹⁴ Dalej: jst.

zjawiskom patologii społecznej i wspomaganie działalności tych podmiotów, współpraca z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w zakresie obserwacji i analizy wyników egzaminów, przygotowywanie informacji, zestawień zbiorczych, sprawozdań z zakresu kontroli i wspomagania, organizacja i prowadzenie spraw dotyczących olimpiad i konkursów przedmiotowych, przewodniczenie komisjom kwalifikacyjnym dla nauczycieli, inicjowanie i wdrażanie edukacyjnych projektów krajowych i międzynarodowych, inicjowanie oraz realizacja działań w zakresie polityki informacyjnej i wizerunkowej Kuratorium, współpraca z podmiotami zewnętrznymi w zakresie promocji wspólnych przedsięwzięć. Według stanu na 31 marca 2025 r. w wydziale zatrudnionych było 12 pracowników, w tym jeden na stanowisku wymagającym posiadania kwalifikacji pedagogicznych¹⁵.

Do zadań Wydziału Nauczycieli i Sieci Szkół należało m.in. prowadzenie spraw dotyczących zakładania szkół przez osobę prawną, wykonywanie zadań organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów ustawy z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego¹⁶ w stosunku do organów jst oraz do dyrektorów szkół, prowadzenie spraw dotyczących uznawania świadectw i dokumentów wydanych przez szkoły lub instytucje edukacyjne za granicą, prowadzenie spraw dotyczących wypoczynku dzieci i młodzieży, realizacja kontroli oraz współdziałanie z placówkami doskonalenia nauczycieli, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i bibliotekami pedagogicznymi w realizacji zadań dotyczących diagnozowania potrzeb w zakresie doskonalenia nauczycieli. W wydziale, według stanu na 31 marca 2025 r., zatrudnionych było 17 pracowników, w tym siedmiu na stanowisku wymagającym posiadania kwalifikacji pedagogicznych¹⁷.

(akta kontroli str. 18-112, 518-557)

W okresie objętym kontrolą Kurator sprawował nadzór pedagogiczny:

- w roku szkolnym 2021/2022¹⁸ nad 4 337 szkołami i placówkami, do których uczęszczało łącznie 564 721 uczniów, w tym 17 090 uczniów uchodźców z Ukrainy,
- w roku szkolnym 2022/2023¹⁹ nad 4 356 szkołami i placówkami, do których uczęszczało łącznie 565 120 uczniów, w tym 16 772 uczniów uchodźców z Ukrainy,
- w roku szkolnym 2023/2024²⁰ nad 4 349 szkołami i placówkami, do których uczęszczało łącznie 566 468 uczniów, w tym 16 468 uczniów uchodźców z Ukrainy,
- w roku szkolnym 2024/2025²¹ nad 4 369 szkołami i placówkami, do których uczęszczało łącznie 571 954 uczniów, w tym 18 464 uczniów uchodźców z Ukrainy.

W latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024 liczba uczniów uchodźców z Ukrainy, nad którymi Kurator sprawował nadzór, spadła w porównaniu do roku

¹⁵ Według stanu na 31 grudnia odpowiednio: w 2024 r. – 8 i 1, w 2023 r. – 10 i 3, w 2022 r. – 13 i 5.

¹⁶ Dz.U. z 2024 r. poz. 572, dalej: kpa.

¹⁷ Według stanu na 31 grudnia odpowiednio: w 2024 r. – 23 i 6, w 2023 r. – 19 i 7, w 2022 r. – 22 i 8.

¹⁸ Według stanu na 10 lipca 2022 r.

¹⁹ Według stanu na 26 czerwca 2023 r.

²⁰ Według stanu na 27 czerwca 2024 r.

²¹ Według stanu na 2 kwietnia 2025 r.

poprzedniego odpowiednio o 318 i 304, podczas gdy w roku szkolnym 2024/2025, w porównaniu do poprzedniego, liczba ta wzrosła o 1 996 uczniów i była najwyższa w całym okresie objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 434-441)

2. W okresie od 1 marca 2022 r. do 20 czerwca 2024 r. Kurator monitorował gotowość szkół z terenu województwa wielkopolskiego do podjęcia zmian organizacyjnych w związku z potrzebami edukacyjnymi dzieci przybywających z Ukrainy. Odbywało się to za pośrednictwem formularza on-line, zamieszczonego na Platformie Informacyjnej Kuratorium Oświaty²² wraz z komunikatem skierowanym do dyrektorów szkół, dotyczącym systematycznego wypełnienia danych zawartych w formularzu. Były to dane o liczbie istniejących oddziałów przygotowawczych w szkole i uczniów uczęszczających do tych oddziałów, uczniów z podstawową znajomością języka polskiego, którzy mogą być przyjęci do istniejących oddziałów przygotowawczych, możliwych do utworzenia nowych oddziałów przygotowawczych oraz uczniów, którzy mogą być do nich przyjęci, uczniów bez podstawowej znajomości języka polskiego, którzy mogą być przyjęci do istniejących oddziałów przygotowawczych, możliwych do utworzenia nowych oddziałów przygotowawczych dla uczniów bez podstawowej znajomości języka polskiego oraz uczniów, którzy mogą być do nich przyjęci. Dane te były codziennie przekazywane do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Kurator w okresie objętym kontrolą nie analizował liczby dzieci uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty. Gromadzenie i analizowanie powyższych danych mogłoby przyczynić się do pełniejszej oceny stanu i warunków działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek w zakresie realizacji prawa do nauki dla dzieci uchodźców z Ukrainy. Ponadto dane te mogły być wykorzystane w analizach służących przygotowaniu szkół do stworzenia odpowiednich warunków – organizacyjnych, dydaktycznych i wychowawczych - dla wszystkich uczniów, z uwzględnieniem zmieniającej się liczby uczniów kształcących się w trybie zdalnym w szkołach ukraińskich.

(akta kontroli str. 570-588, 676-678)

3. W Kuratorium, w celu realizacji zadań związanych z kształceniem dzieci uchodźców z Ukrainy, powołano „Punkt Informacyjny dla uczniów z Ukrainy”, tj. zespół wizytatorów, których zadaniem było świadczenie pomocy w znalezieniu miejsc m.in. w szkołach. Kurator wyjaśnił, że *zespół nie został formalnie powołany żadnym zarządzeniem, a w jego prace zaangażowani zostali wizytatorzy, którzy wykazywali się znajomością języków obcych*. Nazwiska członków zespołu wraz z numerami telefonów zostały opublikowane na stronie internetowej Kuratorium.

(akta kontroli str. 570-572, 675, 901-905)

Ponadto utworzono adres e-mail²³, opisany szerzej w pkt 2.2 wystąpienia pokontrolnego, na który uczniowie, rodzice oraz organy prowadzące mogli

²² Dalej: PIKO

²³ cudzoziemcy@ko.poznan.pl

kierować pytania dotyczące opieki i kształcenia dzieci obcokrajowców na terenie województwa wielkopolskiego.

(akta kontroli str. 612-615)

4. Kurator realizował politykę oświatową państwa uwzględniając podstawowe kierunki w tym zakresie wyznaczone przez Ministra Edukacji i Nauki na lata szkolne od 2021/2022 do 2024/2025. Odbywało się to przede wszystkim poprzez działania wspomagające, głównie w postaci narad z dyrektorami szkół, organizowanych we współpracy z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli. Ustalony przez Ministra na rok szkolny 2021/2022 kierunek *doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego* zrealizowano poprzez organizację 59 narad z dyrektorami szkół na temat tworzenia optymalnych warunków rozwoju dzieciom obywateli polskich powracających z zagranicy oraz cudzoziemcom pobierającym wcześniej naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw. W części narad brali udział doradcy metodyczni oraz nauczyciele zatrudnieni w ośrodkach doskonalenia nauczycieli i poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Ponadto Kurator udostępniał na swojej stronie internetowej m.in.: link do materiałów do nauczania języka polskiego jako obcego, wykaz instytucji, stowarzyszeń i fundacji prowadzących nauczanie języka polskiego jako obcego (stacjonarnie lub online) oraz zaproszenia na: webinarium pn. *Przyjmowanie uchodźców z Ukrainy do polskich szkół w kontekście rozwiązań prawnych i organizacyjnych* i bezpłatny intensywny kurs języka polskiego dla nauczycieli i osób związanych z oświatą, pochodzących z Ukrainy, organizowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji²⁴ oraz spotkania dla nauczycieli pn. *Uczę polskiego jako obcego*, organizowane przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

(akta kontroli str. 561-562, 866, 868-872, 879, 1134-1138)

W celu realizacji kierunku polityki oświatowej państwa *doskonalenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy, w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb oraz kompetencji nauczycieli nowych przedmiotów wprowadzonych do podstawy programowej*, wyznaczonego na rok szkolny 2022/2023, Kurator zorganizował 66 narad na temat *zapewnienia uczniom wsparcia adekwatnego do ich potrzeb i możliwości*. Podczas narad analizowano wsparcie nauczycieli w prowadzeniu edukacji personalizowanej, tj. dostosowanej do potrzeb każdego dziecka, ze zwróceniem uwagi przede wszystkim na szczególne potrzeby uczniów z Ukrainy (np. trauma wojenna). Kurator Oświaty publikował również na swojej stronie internetowej informacje o spotkaniach organizowanych przez różne podmioty, dotyczących nauki dzieci uchodźców z Ukrainy, tj. serii czterech bezpłatnych spotkań dla nauczycieli pn. *Uczę polskiego jako obcego*, organizowanych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej, cyklu spotkań on-line pn. *Edukacja w Ukrainie – między teorią i praktyką*, poświęconych systemowi oświaty w Ukrainie, organizowanych przez Akademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, webinarze poświęconym wymaganiom i procedurom prawnym związanym z zatrudnianiem osób z Ukrainy w szkole oraz spotkaniu dla osób zatrudnionych

²⁴ Dalej: ORE.

na stanowisku pomocy nauczyciela i asystentów międzykulturowych w wielkopolskich szkołach, organizowanym przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu²⁵.

(akta kontroli str. 561-562, 874-877, 1134-1138).

Wyznaczony na rok szkolny 2023/2024 kierunek polityki oświatowej *doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego* został zrealizowany poprzez narady²⁶ na temat budowania efektywnej współpracy rodzice-szkoła oraz dobrych relacji rówieśniczych jako źródła wsparcia dla dzieci, uczniów i rodzin (w tym Ukraińców). Na naradach omawiane były m.in. dobre praktyki szkolne związane z nauczaniem języka polskiego jako obcego. Dyrektorzy szkół otrzymali również dodatkowe wsparcie w postaci publikacji pt. *Pierwsze kroki w szkole – Wielkopolski informator edukacyjny dla cudzoziemców*, wydanej w 2022 r. w języku polskim, ukraińskim, angielskim i rosyjskim, będącej odpowiedzią na potrzeby szkół oraz uczniów i rodziców. Publikację przygotowały Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, Kuratorium Oświaty w Poznaniu i ODN. Ponadto w okresie od marca do maja 2024 r. przeprowadzone zostało badanie diagnozujące funkcjonowanie uczniów z Ukrainy, przybyłych do Polski w wyniku konfliktu zbrojnego, opisane szerzej w pkt. 5 wystąpienia pokontrolnego. Na stronie internetowej Kuratorium zamieszczono zaproszenie na konferencję pn. *Nie tylko pierwszy rok – potrzeby uczniów z doświadczeniem migracji/uchodźców w polskiej szkole*, zorganizowaną przez ODN.

(akta kontroli str. 561-562, 878)

W ramach określonego na rok szkolny 2024/2025 kierunku polityki oświatowej *praca z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego*, wizytatorzy Kuratorium indywidualnie współpracowali z dyrektorami szkół. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK²⁷ każdy wizytator odbył co najmniej 14 wizyt w szkołach, podczas których rozmawiał z dyrektorem m.in. o pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym. Znaczna część dyrektorów wskazywała jako temat rozmowy funkcjonowanie cudzoziemców w szkole (głównie uczniów z Ukrainy) oraz zakres wsparcia: nauczanie języka polskiego jako języka obcego.

(akta kontroli str. 561-562)

5. Kurator wywiązał się z obowiązku przeprowadzenia w roku szkolnym 2022/2023 kontroli planowej w zakresie zgodności z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomagania nauki osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi podlegającymi obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw. Na konieczność przeprowadzania kontroli w ww. zakresie w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych wskazał Minister Edukacji i Nauki²⁸. Kontrola została

²⁵ Dalej: ODN.

²⁶ 57 narad w roku szkolnym.

²⁷ Tj. do 18 czerwca 2025 r.

²⁸ Pismo Ministra Edukacji i Nauki z 8 lipca 2022 r., nr DKO-WNP.4092.75.2022.DB.

przeprowadzona w miesiącach od kwietnia do czerwca 2023 r. w 116 placówkach, tj. 83 szkołach podstawowych i 33 szkołach ponadpodstawowych²⁹, co stanowiło ok. 7% wszystkich publicznych szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych funkcjonujących na obszarze właściwości kuratorium i wypełniło wytyczne ministra w tym zakresie³⁰. Do szkół objętych kontrolą uczęszczało łącznie 56 028 uczniów, w tym 2 258 uczniów uchodźców z Ukrainy (4,03%).

Sformułowane w wyniku kontroli wnioski wskazywały na prawidłowe zorganizowanie nauki dzieci z Ukrainy przybyłych do Polski po 24 lutego 2022 r. i zostały wykorzystane do opracowania rekomendacji prezentowanych podczas narad z dyrektorami szkół przez wizytatorów we wrześniu 2023 r. W ramach kontroli wydano łącznie 16 zaleceń, w tym 12 w zakresie wymiaru dodatkowych zajęć z języka polskiego³¹, jedno dotyczące liczebności grupy na dodatkowych zajęciach z języka polskiego³², jedno dotyczące przyjmowania uczniów do szkoły, jedno dotyczące okresu realizacji dodatkowych zajęć z języka polskiego³³ oraz jedno w zakresie przestrzegania liczby uczniów w oddziale przygotowawczym³⁴. Ustalenia i wnioski z kontroli planowej zostały zawarte w treści sprawozdania z nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2022/2023 z 14 października 2022 r. przekazanego do Ministra Edukacji i Nauki.

(akta kontroli str. 229-237, 276-289, 314-316, 901-905)

Ponadto, na skutek przywołanych powyżej wniosków pokontrolnych oraz dokonanej przez Kuratora analizy wskazań zawartych w raporcie NIK z 2020 r.³⁵, w okresie od marca do maja 2024 r. wizytatorzy Wydziału Nadzoru Pedagogicznego przeprowadzili w 28 szkołach i placówkach z terenu miasta Poznania oraz powiatów: poznańskiego, wrzesińskiego i średzkiego³⁶ *badanie diagnozujące funkcjonowanie uczniów z Ukrainy przybyłych do Polski w wyniku konfliktu wojennego*, którego celem było zebranie informacji o bieżącej sytuacji uczniów ukraińskich oraz wsparcie dyrektorów szkół w zakresie prawidłowej organizacji kształcenia. Podczas wizyt weryfikowano m.in. czy zatrudniana jest pomoc nauczyciela posługującego się językiem uczniów cudzoziemskich, czy

²⁹ Tj. 14 liceach ogólnokształcących, 13 technikach oraz 6 branżowych szkołach I stopnia.

³⁰ Kontrolą należało objąć łącznie 5% nadzorowanych publicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych, do których przyjęto osoby niebędące obywatelami polskimi oraz osoby będące obywatelami polskimi podlegającymi obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw

³¹ Zgodnie z § 11a ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2094 ze zm.).

³² Tamże.

³³ Zgodnie z art. 165 ust. 9 ustawy Prawo oświatowe.

³⁴ Zgodnie z § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2094 ze zm.).

³⁵ *Informacja o wynikach kontroli nr P/19/028 Kształcenie dzieci rodziców powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców* z 8 września 2020 r.

³⁶ Tj. czterech przedszkolach, 18 szkołach podstawowych (w tym dziewięciu, które prowadziły przed lub trakcie badania oddziały przygotowawcze) i sześciu szkołach ponadpodstawowych (w tym czterech, które prowadziły przed lub trakcie badania oddziały przygotowawcze), do których uczęszczało odpowiednio: 168 dzieci (w tym 80 uchodźców wojennych), 1 720 uczniów (w tym 1 156 uchodźców wojennych) i 610 uczniów (w tym 365 uchodźców wojennych). Jedna z badanych szkół ponadpodstawowych była szkołą niepubliczną, wszystkie pozostałe badane przedszkola i szkoły (tj. 27) były placówkami publicznymi.

uczniowie chętnie i systematycznie uczestniczą w dodatkowych zajęciach z języka polskiego, czy udzielana jest im pomoc psychologiczno-pedagogiczna adekwatna do rozpoznanych potrzeb, czy pojawiają się problemy zgłaszane przez nauczycieli uczących uczniów cudzoziemców związane z traumą wojenną, np. zachowania agresywne, nieprzestrzeganie zasad współżycia społecznego, wycofanie. Ustalenia z przedmiotowego badania, zawarte w sprawozdaniu pn. *Uczniowie z doświadczeniem migracji w polskiej szkole/przedszkolu dwa lata po rozpoczęciu wojny rosyjsko-ukraińskiej*, zostały przedstawione wszystkim wizytatorom podczas narad Wydziału Nadzoru Pedagogicznego do dalszego wykorzystania oraz omówione z dyrektorami szkół podczas indywidualnych spotkań na terenie szkoły. Z przeprowadzonego badania wizytatorzy sformułowali dziesięć wniosków, tj. m.in. wniosek wskazujący, że *poziom znajomości języka polskiego przez uczniów ukraińskich ma wpływ na ich relacje z polskimi uczniami*. Badanie wykazało ponadto znaczące różnice w funkcjonowaniu uczniów ukraińskich przybyłych do polskich szkół przed inwazją rosyjską i po rozpoczęciu wojny (emigracja ekonomiczna *versus* uchodźcy wojenni). Miało to wpływ m.in. na zaangażowanie uczniów i rodziców w życie szkoły, motywację do nauki, w tym do nauki języka polskiego, respektowanie zasad obowiązujących w szkole. W ramach rekomendacji wskazywano na m.in.: objęcie obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki wszystkich uczniów cudzoziemskich do 18 roku życia, umożliwienie zindywidualizowania liczby godzin języka polskiego jako obcego dla poszczególnych uczniów w zależności od stopnia jego znajomości czy umożliwienie uczniom ukraińskim wyboru języka (polski czy ukraiński) w treści poleceń w arkuszach egzaminacyjnych egzaminu ósmoklasisty. W wyniku przeprowadzonego badania przedstawiono również propozycje zmian w przepisach prawa dotyczących kształcenia cudzoziemców w zakresie m.in.: wprowadzenia tzw. roku zerowego w oddziale przygotowawczym lub innej formy edukacyjnej, w których uczniowie cudzoziemscy uczyliby się wyłącznie języka polskiego oraz zapoznawali z polską kulturą, zmniejszenia liczby uczniów w oddziale przygotowawczym do 15 i zmniejszenia rozpiętości klasowej w jednym oddziale przygotowawczym (najwyżej dwa poziomy), uregulowania kwestii funkcjonowania uczniów ukraińskich w dwóch systemach edukacyjnych – polskim i ukraińskim, objęcia obowiązkiem szkolnym wszystkich dzieci cudzoziemskich, modyfikacji podstaw programowych dla uczniów cudzoziemskich, szczególnie w odniesieniu do języka polskiego i historii, wprowadzenia możliwości weryfikacji adresu zamieszkania ucznia, faktu opuszczenia terytorium Polski czy wprowadzenia do prawa stanowiska asystenta międzykulturowego zamiast pomocy nauczyciela, które nie oddaje istoty zadań realizowanych na potrzeby uczniów z doświadczeniem migracji.

(akta kontroli str. 902-943)

6. Kurator w latach szkolnych od 2021/2022 do 2023/2024 zrealizował kontrole planowe, ujęte w planach nadzoru pedagogicznego. Liczba zaplanowanych kontroli wyniosła: 176 w roku szkolnym 2021/2022³⁷, 350 w roku szkolnym

³⁷ W pierwotnym planie nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2021/2022, wprowadzonym zarządzeniem nr 110.1.585.2021 z dnia 31 sierpnia 2021 r. łączna liczba kontroli planowych wynosiła 232. W wyniku zmian w planie nadzoru, wprowadzonych zarządzeniem nr 110.1.14.2022 z dnia 31 marca 2022 r., w związku ze zmianą podstawowych kierunków realizacji polityki

2022/2023 i 676 w roku szkolnym 2023/2024³⁸. Liczba kontroli zrealizowanych w tych okresach wyniosła odpowiednio: 176 (100%), 354 (101%) i 676 (100%). W roku szkolnym 2024/2025 spośród 319 kontroli planowych, ujętych w planie nadzoru pedagogicznego³⁹, do dnia zakończenia czynności kontrolnych zrealizowanych zostało 219 (69%).

(akta kontroli str. 443)

7. Poza kontrolami planowymi Kurator realizował również kontrole doraźne, o których mowa w § 3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego. Przyczyną podjęcia kontroli doraźnych w szkołach lub placówkach były zarówno wnioski, prośby lub informacje od podmiotów zewnętrznych, jak i rezultaty analizy dotychczasowych wyników nadzoru pedagogicznego.

W latach szkolnych 2021/2022-2024/2025⁴⁰ Kurator przeprowadził 1109 kontroli doraźnych, spośród których 767 (69%) wszczęto na wniosek lub w związku z informacją przekazaną przez podmiot zgłaszający sprawę, a 342 (31%) z własnej inicjatywy Kuratora. Liczba kontroli doraźnych w poszczególnych latach szkolnych objętych kontrolą wyniosła odpowiednio: 298 w roku szkolnym 2021/2022, 349 w roku szkolnym 2022/2023, 267 w roku szkolnym 2023/2024 oraz 195 w roku szkolnym 2024/2025⁴¹. W roku szkolnym 2024/2025 spośród 195 kontroli doraźnych przeprowadzonych do dnia zakończenia czynności kontrolnych 94 (48%) wszczęto na wniosek podmiotu zgłaszającego sprawę, a 101 z inicjatywy własnej Kuratora Oświaty (52%).

(akta kontroli str. 444)

W okresie objętym kontrolą Kurator przeprowadził dziewięć kontroli doraźnych⁴² dotyczących spraw z zakresu opieki, kształcenia lub wychowania uczniów uchodźców z Ukrainy, co stanowiło 0,8% wszystkich kontroli doraźnych przeprowadzonych w tym czasie, z czego siedem (78%) przeprowadzono na wniosek, a dwie (22%) na skutek stwierdzenia przez Kuratora potrzeby przeprowadzenia kontroli. Wnioski o kontrolę złożyli: rodzice uczniów (pięć

oświatowej państwa, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 Prawa oświatowego, liczba kontroli planowych została zmniejszona do 176.

³⁸ W pierwotnym planie nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2023/2024, wprowadzonym zarządzeniem nr 110.1.1435.2023 z dnia 28 sierpnia 2023 r. łączna liczba kontroli planowych wynosiła 1592. W wyniku zmian w planie nadzoru, wprowadzonych zarządzeniem nr 110.1.16.2024 z dnia 7 marca 2024 r., w związku ze zmianą wytycznych do opracowania planu nadzoru pedagogicznego, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 2 Prawa oświatowego liczba kontroli planowych została zmniejszona do 676.

³⁹ W pierwotnym planie nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2024/2025, wprowadzonym zarządzeniem nr 110.1.1821.2024 z dnia 26 sierpnia 2024 r. łączna liczba kontroli planowych wynosiła 830. W wyniku zmian w planie nadzoru, wprowadzonych zarządzeniem nr 110.1.1832.2024 z dnia 30 września 2024 r., w związku ze zmianą wytycznych do opracowania planu nadzoru pedagogicznego, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe, liczba kontroli planowych została zmniejszona do 317, a następnie zwiększona do 319, na mocy zarządzenia nr 110.1.21.2025 z dnia 13 marca 2025 r.

⁴⁰ Do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

⁴¹ Do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

⁴² Tj. 4 w roku szkolnym 2022/2023, 6 w roku szkolnym 2023/2024 i 2 w roku szkolnym 2024/2025 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych). W roku szkolnym 2021/2022 nie zostały przeprowadzone kontrole doraźne w sprawach dotyczących kształcenia, wychowania i opieki uczniów-dzieci uchodźców z Ukrainy.

kontroli⁴³), Rzecznik Praw Dziecka⁴⁴ (jedna kontrola⁴⁵) oraz Rzecznik Praw Obywatelskich⁴⁶ (jedna kontrola⁴⁷).

Kontrole doraźne wszczęte na wniosek rodziców dotyczyły:

- prawidłowości udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi oraz nadzoru pedagogicznego dyrektora nad realizacją zadań przez wychowawcę oddziału – w wyniku kontroli nie wydano zaleceń,
- zgodności działań szkoły z przepisami prawa w zakresie oceniania bieżącego uczennicy z matematyki i historii, ustalenia rocznych ocen klasyfikacyjnych oraz przeprowadzenia egzaminu poprawkowego z tych przedmiotów, udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, współpracy z rodzicami uczennicy, nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły nad nauczycielami – w wyniku kontroli wydano siedem zaleceń,
- zgodności z przepisami prawa organizowania kształcenia specjalnego uczniowi klasy pierwszej technikum oraz zapewnienia mu bezpieczeństwa podczas wycieczki – w wyniku kontroli wydano cztery zalecenia,
- zapewnienia bezpieczeństwa uczennicy klasy pierwszej, w szczególności przestrzegania jej prawa do ochrony przed przemocą i poszanowania godności oraz prawidłowości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej – w wyniku kontroli wydano dwa zalecenia,
- przestrzegania statutu szkoły lub placówki, zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły, prawidłowości działań podejmowanych przez szkołę, w szczególności w zakresie wyjaśniania przebiegu zdarzenia w związku z bójką uczniów – w wyniku kontroli wydano pięć zaleceń.

Kontrola doraźna, podjęta w roku szkolnym 2022/2023, w związku z wnioskiem Rzecznika Praw Dziecka dotyczyła nadzoru pedagogicznego dyrektora nad pracą nauczycieli, w tym nauczyciela muzyki, współpracy dyrektora z nauczycielami, specjalistami, uczniami i rodzicami, zapewnienia młodzieży bezpieczeństwa podczas pobytu w szkole, poprawności i zgodności z przepisami procedur dotyczących sytuacji trudnych i kryzysowych oraz postępowania zgodnie z nimi, a także podejmowania działań w zakresie upowszechniania wśród społeczności szkolnej wiedzy na temat praw i dobra dziecka. W wyniku przeprowadzonej kontroli wydano jedno zalecenie.

Kontrola doraźna, podjęta w roku szkolnym 2022/2023, w związku z wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich, dotyczyła zgodności z przepisami prawa sposobu organizacji kształcenia specjalnego ucznia klasy pierwszej technikum, w szczególności udzielanej mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej,

⁴³ Tj. odpowiednio: 1 w roku szkolnym 2022/2023, 2 w roku szkolnym 2023/2024 i 2 w roku szkolnym 2024/2025 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych).

⁴⁴ Dalej: RPD

⁴⁵ W roku szkolnym 2022/2023.

⁴⁶ Dalej: RPO

⁴⁷ W roku szkolnym 2023/2024.

przestrzegania praw ucznia, określonych w statucie szkoły. W wyniku kontroli wydano trzy zalecenia.

Obie kontrole doraźne podjęte z inicjatywy Kuratora Oświaty⁴⁸ dotyczyły przestrzegania przez szkołę warunków określonych w art. 14 ust. 3 ustawy z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁴⁹. Kontrola doraźna podjęta w roku szkolnym 2022/2023 zakończyła się wydaniem jednego zalecenia pokontrolnego, a w wyniku kontroli doraźnej przeprowadzonej w roku szkolnym 2023/2024 nie wydano zaleceń.

(akta kontroli str. 1061-1065, 1141-1317)

8. W okresie od 1 stycznia 2022 r. do 9 maja 2025 r. w rejestrze prowadzonym w Kuratorium zaewidencjonowano 163 skargi. Żadna z nich nie dotyczyła dzieci uchodźców z Ukrainy.

Kurator wyjaśnił, że kontrole doraźne podjęte w konsekwencji wpłynięcia pisma lub zgłoszenia sprawy przez rodziców, RPO lub RPD nie zostały uwzględnione w rejestrze skarg i wniosków, ponieważ na etapie dekretowania pism wpływających do Kuratorium nie zostały one zakwalifikowane jako skargi. Zostały natomiast ujęte w ewidencji kontroli doraźnych, prowadzonych przez Wydział Nadzoru Pedagogicznego oraz w delegaturach.

(akta kontroli str. 1070-1072)

9. Kurator, w myśl art. 51 ust. 1 pkt 5 ustawy Prawo oświatowe, współpracował z jst, w tym również w sprawach dotyczących kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy. Odbywało się to m.in. poprzez publikowanie na stronie Kuratorium oraz za pośrednictwem PIKO pism przekazywanych przez MEN, a kierowanych do jst w sprawach dotyczących organizacji kształcenia, wychowania lub opieki, wytycznych, informacji, komunikatów i aktów prawnych. Ponadto Kurator gromadził informacje o kwotach stanowiących finansowy wkład własny gmin w realizację pomocy socjalnej dla obywateli Ukrainy.

(akta kontroli str. 570-571, 593-611)

Przedstawiciele jst zwracali się do Kuratora z pytaniami dotyczącymi organizacji kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi uchodźców z Ukrainy. Pytania kierowane były w formie pisemnej, w tym za pośrednictwem poczty e-mail lub telefonicznej. Kuratorium udzielało odpowiedzi pisemnej lub telefonicznej.

(akta kontroli str. 979-994)

Kuratorium od 25 lutego 2022 r. tworzyło listę wolontariuszy, którzy zadeklarowali pomoc uchodźcom z Ukrainy. Lista ta była udostępniana na wniosek organu prowadzącego szkołę, dyrektora szkoły lub placówki. Według stanu na 6 kwietnia 2022 r. w bazie ujęto 935 osoby, spośród których 171 zadeklarowało znajomość języka ukraińskiego, a 341 – rosyjskiego.

(akta kontroli str. 612-666)

⁴⁸ Tj. po jednej w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024.

⁴⁹ Dz.U. z 2024 r., poz. 737 ze zm., dalej: ustawa Prawo oświatowe

Kurator 2 marca 2022 r. skierował list do organów prowadzących szkoły oraz dyrektorów szkół i placówek, dotyczący przygotowania bezpiecznych warunków opieki i nauki dla dzieci i młodzieży z Ukrainy.

(akta kontroli str. 598-599)

10. Do Kuratorium w okresie objętym kontrolą nie wpływały wnioski, petycje, pisma od organizacji lub podmiotów reprezentujących Ukraińców w sprawach dotyczących dzieci uchodźców z Ukrainy.

(akta kontroli str. 680-682, 875-898)

Ponadto na stronie internetowej Kuratorium publikowane były informacje o konferencjach i szkoleniach prowadzonych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej, ODN i ORE. Kuratorium informowało również o prowadzeniu nauczania języka polskiego jako obcego przez instytucje i organizacje pozarządowe. Na stronie Kuratorium opublikowano również zaproszenie do składania wniosków przez organizacje pozarządowe w trybie konkursowym na organizację warsztatów edukacyjnych dla uchodźców z Ukrainy przebywających na terytorium Polski, w ramach projektu prowadzonego przez jedną z fundacji.

(akta kontroli str. 856-874)

Od 24 lutego 2022 r. współpraca z Kuratorium Oświaty w Poznaniu obejmowała m.in.: bieżący kontakt w sprawach dotyczących ścieżek edukacyjnych konkretnych dzieci cudzoziemskich korzystających z konsultacji prowadzonych przez Fundację, konsultacje dotyczące rekrutacji i organizacji nauki dla uczniów z Ukrainy oraz interpretacji przepisów prawa oświatowego, udział w spotkaniach informacyjnych oraz roboczych dotyczących edukacji uczniów z doświadczeniem migracyjnym, współudział w działaniach realizowanych w ramach wypracowywania „Polityki na rzecz integracji migrantek i migrantów w Poznaniu na lata 2023–2024” czy przekazywanie Kuratorium informacji o wydarzeniach, szkoleniach i publikacjach skierowanych do nauczycieli pracujących z uczniem z doświadczeniem migracji, wraz z prośbą o ich dalsze udostępnienie szkołom. Jedną z fundacji kierowała do Kuratorium zapytania drogą telefoniczną lub mailową, prosząc o informacje i wyjaśnienia niezbędne do skutecznego wspierania dzieci uchodźczych i ich rodzin w zakresie edukacji. O kontaktach w formie zapytań telefonicznych, mailowych oraz wizyt osobistych w siedzibie Kuratorium w zakresie m.in.: procedur rekrutacyjnych, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, dostępności miejsc w szkołach dla dzieci z Ukrainy oraz funkcjonowania ukraińskiej szkoły w Poznaniu poinformowała również jedna z organizacji udzielających pomocy uchodźcom.

(akta kontroli str. 1049-1060)

11. Kurator, zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo oświatowe, wykonywał zadania organu wyższego stopnia, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego w stosunku do: organów jednostek samorządu terytorialnego - w sprawach publicznych szkół i placówek, zakładanych i prowadzonych przez osoby prawne i osoby fizyczne, oraz niepublicznych szkół i placówek jak również w stosunku do dyrektorów szkół - w sprawach z zakresu obowiązku szkolnego i obowiązku nauki oraz w sprawach skreślenia uczniów z listy uczniów.

W latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025⁵⁰ Kurator wydał łącznie 358 pozytywnych opinii o spełnianiu przez szkołę wymagań określonych w art. 14 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe, a w 40 przypadkach – decyzje negatywne. Analiza zgromadzonej dokumentacji wykazała, że w ww. okresie o wydanie opinii nie zwracały się podmioty bezpośrednio związane z uchodźcami z Ukrainy.

(akta kontroli str. 898)

Kurator nie posiadał informacji, ile placówek i szkół prowadzonych przez podmioty związane z Ukrainą zostało wpisanych do ewidencji szkół i placówek oświatowych funkcjonujących na terenie właściwości Kuratorium. W wyniku analizy danych zawartych w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych na terenie województwa wielkopolskiego wśród organów prowadzących nie zidentyfikowano podmiotów związanych z Ukrainą.

(akta kontroli str. 680-682)

W okresie od 1 stycznia 2022 r. do 7 maja 2025 r. Kurator w 47 przypadkach występował jako organ wyższego stopnia w sprawach z zakresu skreślenia z listy uczniów. Żadna z tych spraw nie dotyczyła uczniów dzieci uchodźców z Ukrainy.

(akta kontroli str. 999-1019, 1023-1024, 1318-1322)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Kurator poinformował wnoszącego skargę⁵¹ o jej załatwieniu po upływie 50 dni od jej zgłoszenia, tj. niedochowując terminu, o którym mowa w art. 237 § 1 Kpa. Kurator wyjaśnił, że *kontrolę podjęto w oparciu o notatkę służbową, spisaną 28 sierpnia 2024 r., a wizytatorzy nie mieli obowiązku informowania składających pisma o podjęciu kontroli. Informację o podjęciu kontroli przekazują grzecznościowo w celu poinformowania piszącego, że zostaną podjęte czynności wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego.*

(akta kontroli str. 1070-1072)

W regulaminach organizacyjnych Kuratorium obowiązujących w okresie objętym kontrolą ustalono, że przyjmowanie i rozpatrywanie m.in. skarg odbywa się zgodnie z przepisami Kpa, a według nich, organ właściwy do załatwienia skargi powinien ją załatwić bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca (art. 237 § 1). W razie niezakończono skargi w tym terminie, stosuje się przepisy art. 36-38 Kpa, w myśl których, o każdym przypadku niezakończono sprawy w terminie należy zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia. Tego obowiązku w omawianej sprawie nie dopełniono.

OCENA CZĄSTKOWA

Kurator prawidłowo realizował kierunki polityki oświatowej państwa w obszarze wspomaganie nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym oraz zapewnił realizację planów nadzoru pedagogicznego. Rzetelnie realizował liczne zadania mające zapewnić uczniom uchodźcom z Ukrainy prawo do nauki,

⁵⁰ Do 7 kwietnia 2025 r.

⁵¹ DL.5533.24.2024.

w tym m.in. już w lutym 2022 r. zainicjował funkcjonowanie zespołu wizytatorów, których zadaniem było udzielania wsparcia uczniom, rodzicom, szkołom i placówkom oraz organom prowadzącym w zakresie kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy. Kurator rzetelnie realizował kontrole planowe i doraźne oraz reagował na zgłoszenia rodziców uczniów uchodźców z Ukrainy oraz RPO i RPD. Ponadto prowadził współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego, publikował wytyczne, informacje i komunikaty oraz udzielał wyjaśnień w sprawach dotyczących edukacji i kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy, jak również monitorował gotowość szkół i placówek do przyjęcia tych dzieci.

Kurator w okresie objętym kontrolą nie analizował liczby dzieci uchodźców z Ukrainy pobierających naukę zdalnie (on-line) w ukraińskim systemie oświaty. Gromadzenie i analizowanie powyższych danych sprzyjałoby natomiast pełniejszej ocenie stanu i warunków działalności szkół i placówek oraz podjęciu skutecznych działań w zakresie przygotowania szkół do zapewnienia prawa do nauki dla dzieci uchodźców z Ukrainy.

OBSZAR 2. Wspomaganie szkół w realizacji przez dzieci uchodźców z Ukrainy prawa do nauki

Opis stanu faktycznego

1. W latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025⁵² Kurator Oświaty podejmował działania wspomagające szkoły w sprawach dotyczących uczniów uchodźców z Ukrainy, m.in. w postaci organizowanych spotkań, narad i konferencji dla dyrektorów szkół, nauczycieli i placówek oświatowych.

Od marca 2022 r. w Kuratorium organizowano spotkania z dyrektorami szkół, w czasie których omawiano kwestie związane m.in. z przyjmowaniem uczniów z zagranicy, zasadami i warunkami zatrudniania w szkołach i placówkach publicznych nauczycieli niebędących obywatelami polskimi oraz zapewnienia uczniom wsparcia adekwatnego do ich potrzeb i możliwości z wykorzystaniem rozwiązań edukacyjnych określonych w przepisach prawa.

W roku szkolnym 2021/2022 Kurator zorganizował:

- 64 spotkania z dyrektorami szkół i placówek dotyczące zapewnienia uczniom wsparcia adekwatnego do ich potrzeb i możliwości z wykorzystaniem rozwiązań edukacyjnych określonych w przepisach prawa, w tym: formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zindywidualizowana ścieżka kształcenia (Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny i wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia; indywidualny program/tok kształcenia; indywidualne nauczanie; w spotkaniach tych wzięło udział łącznie 1920 osób,
- 59 narad (spotkań z dyrektorami szkół i placówek) na temat tworzenia optymalnych warunków rozwoju dzieciom obywateli polskich powracających z zagranicy oraz cudzoziemcom pobierającym wcześniej naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, w których wzięło udział łącznie ok. 1770 osób,

⁵² Do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

- spotkanie w marcu 2022 r. w zakresie m.in. zasad przyjmowania uczniów z Ukrainy, tworzenia oddziałów przygotowawczych, zapewnienia uczniom wsparcia adekwatnego do potrzeb,

- spotkanie 7 czerwca 2022 r., w którym udział wzięło 23 dyrektorów szkół z gmin Pobiedziska, Czerwonak, Kleszczewo, Kostrzyn i Swarzędz, dotyczyło m.in. tworzenia optymalnych warunków rozwoju dzieciom obywateli polskich powracających z zagranicy oraz cudzoziemcom pobierającym wcześniej naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz zmian w przepisach prawa,

- konferencje online z zakresu tworzenia i funkcjonowania oddziałów przygotowawczych.

W roku szkolnym 2022/2023 Kurator zorganizował:

- 74 spotkania z dyrektorami szkół, dotyczące kwestii zmian w przepisach prawa obowiązujących od 1 września 2022 roku, w tym ocen pracy nauczyciela i dyrektora oraz umocowania prawnego i jakości dokumentacji szkoły, przedszkola i placówki; w spotkaniach wzięło udział 2220 osób,

- 66 narad z dyrektorami szkół na temat zapewnienia uczniom wsparcia adekwatnego do ich potrzeb i możliwości oraz nadzoru dyrektora nad pracą specjalistów; w naradach wzięło udział łącznie 1980 osób,

- 69 spotkań z dyrektorami szkół na temat pomocy uczniom w wyborze drogi edukacyjnej (doradztwo edukacyjne i zawodowe) oraz tworzenia optymalnych warunków rozwoju dzieciom obywateli polskich powracających z zagranicy, w szczególności z Ukrainy; w spotkaniach wzięło udział łącznie 2070 osób,

- 10 spotkań z przedstawicielami szkół i placówek w zakresie tworzenia optymalnych warunków rozwoju dzieciom obywateli polskich powracających z zagranicy, w szczególności z Ukrainy; w spotkaniach wzięło udział łącznie 300 osób.

W roku szkolnym 2023/2024 przeprowadzono 57 spotkań dla dyrektorów szkół podstawowych, liceów ogólnokształcących, techników branżowych, szkół I i II stopnia, centrum kształcenia zawodowego i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych w zakresie budowania efektywnej współpracy rodzice - szkoła oraz dobrych relacji rówieśniczych, jako źródła wsparcia dla dzieci, uczniów i rodzin (w tym uchodźców); w spotkaniach wzięło udział łącznie 1710 osób.

W roku szkolnym 2024/2025⁵³ odbyły się dwie konferencje:

- „Szkoła włączająca przez język. Czas na rozwiązania”, współorganizowana z ODN oraz jedną z fundacji, podczas której poruszano tematy związane m.in. z edukacją dzieci z doświadczeniem migracyjnym, działaniami dyrektora w celu integracji uczniów czy zarządzaniem szkołą wielokulturową; w konferencji wzięło udział 82 uczestników,

⁵³ Do 9 maja 2025 r.

- „Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w praktyce (moduł: wsparcie uczniów z doświadczeniem migracyjnym)”, w której uczestniczyły 194 osoby oraz która była transmitowana na żywo w formie online.

W roku szkolnym 2024/2025 Kurator nie organizował narad, konferencji i szkoleń dotyczących wyłącznie kształcenia, wychowania, i opieki nad uczniami uchodźcami z Ukrainy. Kurator wyjaśnił, że *tematyka organizowanych w tym roku szkolnym narad dotyczyła funkcjonowania w polskich szkołach wszystkich uczniów, w tym również uchodźców z Ukrainy.*

(akta kontroli str. 1134-1136)

2. Na stronie internetowej Kuratorium, po 24 lutego 2022 r., utworzono zakładkę *Pomoc dla Ukrainy*⁵⁴, na której zamieszczane były niezbędne informacje zarówno dla rodziców dzieci i uczniów uchodźców z Ukrainy, jak i dyrektorów szkół i placówek oraz organów prowadzących, dotyczące kształcenia w szkołach na terenie województwa wielkopolskiego. Pierwsze informacje o zasadach przyjmowania dzieci z Ukrainy do polskich szkół zostały opublikowane 28 lutego 2022 r. Kurator zamieszczał na swojej stronie internetowej m.in. pisma Ministerstwa Edukacji i Nauki⁵⁵ kierowane do jednostek samorządu terytorialnego, akty prawne dotyczące kształcenia dzieci uchodźców z Ukrainy, rekomendacje dla nauczycieli i pedagogów w zakresie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego oraz informacje dla rodziców dzieci przybywających z Ukrainy. Analogiczne treści publikowane były na portalu społecznościowym Facebook Kuratorium Oświaty.

(akta kontroli str. 1070-1072)

W kwietniu 2024 r. przebudowano stronę internetową Kuratorium. Wprowadzone zmiany polegały na jej reorganizacji pod kątem technicznym i zawartości merytorycznej. W zakładce *Uczniowie migrujący* zamieszczone zostały poszczególne wpisy, publikowane w kolejności od najbardziej aktualnych do najstarszych. Zawarto w nich m.in.: następujące informacje związane z kształceniem uchodźców:

- materiały wspierające integrację edukacyjną uczniów ukraińskich, udostępnione na prośbę Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz dzięki uprzejmości Prezesa Centrum Edukacji Obywatelskiej, które jest autorem załączonych materiałów⁵⁶,
- „Uczniowie z Ukrainy w polskich szkołach. Ważne informacje dla rodziców” - komunikat MEN o zmianach w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w zakresie obowiązku szkolnego i nauki w polskim systemie oświaty (komunikat w języku polskim i ukraińskim),
- informacje o zespole do spraw cudzoziemców ze wskazaniem danych członków zespołu,

⁵⁴ Zakładka funkcjonowała w okresie od 2 marca 2022 r. do 27 kwietnia 2024 r. Po wprowadzonych zmianach zakładka funkcjonowała pn. „uczniowie migrujący”.

⁵⁵ Od 1 stycznia 2024 r. Ministra Edukacji Narodowej.

⁵⁶ Łącznie załączono dziewięć materiałów do pobrania, tj. m.in.: Jak przyjmować w szkole nowych uczniów?, Organizacja procesu dydaktycznego w oddziale przygotowawczym, Jak oceniać uczniów w zróżnicowanej klasie?, Jak uczyć w klasie, w której są uczniowie z doświadczeniem migracyjnym?, materiały w języku polskim, data publikacji i modyfikacji: 02 września 2024 r.

- informator o Polskim systemie oświaty w języku polskim i ukraińskim, informator *Pierwsze kroki w szkole* (wersje: polska, ukraińska, angielska oraz rosyjska) oraz publikacja *Nie tylko pierwszy rok. Potrzeby uczniów i uczennic z doświadczeniem migracji/uchodźstwa w polskiej szkole* w języku polskim,
- zasady organizacji oddziałów przygotowawczych, informacje w języku polskim,
- film *Cudzoziemcy w polskiej szkole*,
- wykaz przepisów oświatowych dot. cudzoziemców i uczniów polskich przebywających za granicą,
- publikacje w języku polskim pn. *(Z) Powrotem w Polsce – wyzwania, potencjał i międzykulturowość* oraz *Międzykulturowość w szkole – poradnik*,
- informacje dla nauczycieli niebędących obywatelami polskimi poszukujących pracy,
- informacje o podmiotach prowadzących nauczanie języka polskiego jako obcego (stacjonarnie lub online),

Strona internetowa Kuratorium Oświaty funkcjonowała wyłącznie w polskiej wersji językowej i nie posiada innych wersji językowych. Jeden baner pn. *Recognition Appointment Booking* oraz aplikacja do internetowej rezerwacji wizyty w siedzibie kuratorium w zakresie spraw dotyczących uznawania wykształcenia w zagranicznym systemie oświaty były w języku angielskim. Część informatorów zamieszczonych w zakładce *Uczniowie migrujący* była dostępna również w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

Strona Kuratorium posiadała ułatwienia służące zapewnieniu dostępności cyfrowej osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym: możliwość zmiany kontrastu, wielkości czcionki oraz odnośnik do tłumacza Polskiego Języka Migowego.

Kurator nie utworzył dodatkowej infolinii dla rodziców dzieci uchodźców z Ukrainy. Zamieścił natomiast na swojej stronie internetowej informację o danych kontaktowych do Wydziału Spraw Cudzoziemców Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, tj. numerze infolinii, godzinach dostępności infolinii oraz adresie skrzynki mailowej, która została udostępniona wyłącznie w sprawach dotyczących obywateli Ukrainy. Ponadto, utworzona została skrzynka pocztowa⁵⁷, na którą zapytania mogli kierować uczniowie, rodzice, szkoły, placówki i organy prowadzące. W wyniku kontroli 16 wiadomości email z okresu od marca 2022 r. do października 2023 r. ustalono, że dziesięć z nich dotyczyło prośby o udzielenie informacji w zakresie m. in. dostępności miejsc dla dzieci uchodźców z Ukrainy w przedszkolach i szkołach, z których pięć zostało przesłanych przez rodziców, a pięć przez osoby/podmioty, które zaoferowały swoją pomoc uchodźcom po przyjeździe do Polski. Pozostałych sześć wiadomości, przesłanych przez szkoły i placówki oraz organy prowadzące⁵⁸, dotyczyło m.in. informacji od dyrektora jednej ze szkół o dostępnych miejscach w oddziałach przygotowawczych, realizacji obowiązku szkolnego oraz kwestii związanych z tworzeniem i finansowaniem oddziałów przygotowawczych.

(akta kontroli str. 1318-1320)

⁵⁷ Pod adresem: cudzoziemcy@ko.poznan.pl.

⁵⁸ Tj. dwie wiadomości email przesłane przez szkoły i placówki oraz cztery przez organy prowadzące.

3. W latach szkolnych od 2021/2022 do 2024-2025 Kurator, na podstawie art. 15 ustawy Prawo oświatowe, wydał 12 zgód na zatrudnienie obywateli Ukrainy oraz trzy zgody na zatrudnienie obywateli polskich do pracy z dziećmi uchodźców z Ukrainy. W ww. okresie nie wystąpiły przypadki odmowy wyrażenia zgody na zatrudnienie tych osób w szkole.

(akta kontroli str. 680-682, 1023)

4. Kurator na stronie internetowej zamieszczał oferty pracy dla nauczycieli pracujących z dziećmi uchodźców z Ukrainy. W latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025 w bazie ofert opublikowano 26 ogłoszeń dotyczących prowadzenia zajęć z uczniami z Ukrainy.

(akta kontroli str. 901-905, 950-976)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność Kuratora w zakresie wspomaganie szkół w realizacji prawa do nauki przez dzieci uchodźców z Ukrainy.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi NIK nie formułuje uwag.

Wnioski NIK nie formułuje wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 18 czerwca 2025 r.

Kontrolerzy

Piotr Iwański

Gł. specjalista k.p.

/podpisano elektronicznie/

Magdalena Bartkowiak

St. Inspektor k.p.

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Poznaniu

Dyrektor

Karolina Wirszytc-Sitkowska

/podpisano elektronicznie/